

Nr 125

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av ett institut för exportkrediter, m. m.; given Stockholms slott den 2 mars 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås inrättande av ett institut för exportkrediter. Institutet avses skola organiseras som aktiebolag och få benämningen Aktiebolaget Svensk Exportkredit. Aktiekapitalet föreslås bli 100 milj. kr., varav hälften skall tillskjutas av staten och hälften av affärsbankerna.

Till aktieteckning i bolaget föreslås för budgetåret 1962/63 ett investeringsanslag av 50 milj. kr.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *inrättande av ett institut för exportkrediter, m. m.* samt anför därvid följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1961 tillkallade jag samma dag tre personer¹ med uppdrag att å statens vägnar uppta förhandlingar med representanter för bankaktiebolagen angående inrättande av ett institut för exportkrediter.

Förhandlingar har härefter förts mellan den statliga förhandlingsdelegationen och en förhandlingsdelegation från Svenska bankföreningen såsom företrädare för bankaktiebolagen.

Sedan förhandlingarna slutförts, har delegationerna med skrivelse den 26 januari 1962 överlämnat ett förslag till inrättande av Aktiebolaget Svensk Exportkredit med riktlinjer för institutets verksamhet jämte förslag till avtal och bolagsordning.

Över förhandlingsdelegationernas förslag har efter remiss yttranden avgivits av bank- och fondinspektionen, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, försäkringsinspektionen, exportkreditnämnden, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, styrelserna för allmänna pensionsfonden, Svenska bankföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges allmänna exportförening och Sveriges industriförbund gemensamt, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Svensk industriförening, Landsorganisationen i Sverige (LO) och Kooperativa förbundet.

Kommerskollegium har till sitt utlåtande även fogat yttranden av handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle.

I ärendet har utlåtande vidare inkommit från Sveriges varvsindustriförening.

Jag anhåller nu att få till behandling uppta frågan om inrättande av ett institut för exportkrediter.

¹ Statssekreteraren i finansdepartementet H. K. Wickman, ordförande, samt chefen för finansdepartementets rättsavdelning N. E. M. Åqvist och riksbankschefen V. Åsbrink.

Förhandlingsdelegationernas förslag

Förhandlingsdelegationerna framhåller inledningsvis, att den internationella konkurrensen på för svensk export väsentliga varuområden under senare år tenderat att inriktas inte bara på pris, kvalitet och leveranstid utan i växande grad även på betalningsvillkor. I fråga om kapitalvaror, framför allt stora objekt såsom fartyg och större maskinanläggningar, har kredittider på upp till sju år blivit vanliga. En sådan utsträckning av kredittiden för köparen ställer starka och stundom övermäktiga anspråk på säljarens förmåga att finansiera sin rörelse, särskilt som de svenska bankerna på grund av banklagens bestämmelser inte kan lämna exportörerna bundna krediter av motsvarande längd.

En utväg att lösa de problem, som sålunda uppstått för svensk export, har synts vara bildandet av ett särskilt finansieringsinstitut, som skulle på den svenska kapitalmarknaden upplåna erforderliga medel för långfristig finansiering av exportaffärer.

Förhandlingsdelegationerna föreslår, att det nya finansieringsinstitutet skall få formen av ett aktiebolag med firma Aktiebolaget Svensk Exportkredit, vari hälften av aktierna äges av staten och hälften av bankerna. Enligt förslaget till bolagsordning skall aktiekapitalet utgöra lägst 100 milj. kr. och högst 300 milj. kr. Vid bolagets bildande anses bolagets aktiekapital böra uppgå till 100 milj. kr., varav staten och bankerna således skulle teckna 50 milj. kr. vardera. Aktierna, vilka skall lyda å 1 000 kr., föreslås bli fördelade i två serier, betecknade A och B. Serierna skall omfatta lika många aktier. A-aktierna skall ägas av staten och B-aktierna av bankerna.

Enligt förslaget till avtal mellan staten och bankerna förutsättes, att bolaget medges undantag från skyldighet att i enlighet med bestämmelserna i 72 § 1 mom. aktiebolagslagen avsätta medel till skuldregleringsfond, och vidare att vederbörande banker får tillstånd att förvärva ifrågavarande aktier i bolaget ävensom berättigas förvärva förlagsbevis, som må komma att utfärdas av bolaget.

Bolagets styrelse föreslås bestå av nio ledamöter med nio suppleanter. Aktieägarna inom den statliga aktieserien skall utse fyra styrelseledamöter och fyra suppleanter, medan aktieägarna inom B-serien skall utse fem ledamöter och fem suppleanter. Av de senare skall enligt förslaget till avtal mellan staten och bankerna en ledamot och en suppleant väljas efter förslag av Sveriges kreditbanks styrelse. Kungl. Maj:t skall förordna en av styrelsens ledamöter att vara dess ordförande. Styrelsens vice ordförande väljes av de av B-aktieägarna utsedda styrelseledamöterna. I frågor rörande upp- och utlåning samt om anställande av verkställande direktör och vice verkställande direktör skall gälla den mening, varom sju av styrelseledamöterna förenar sig.

Bolagets ändamål skall vara att genom utlämnande av lån med-

verka vid finansieringen av svensk export av varor och tjänster. Medel för denna utlåning skall bolaget erhålla genom egen upplåning. Bolagets utlåningsrörelse skall i fråga om inriktning, kreditvillkor och kreditvärdighetsprövning bedrivas efter affärsmässiga linjer.

Lånens löptid skall enligt förslaget uppgå till högst tio år. Lånen skall normalt vara vad som i förevarande sammanhang kan betecknas som relativt långfristiga. Detta har dock inte formellt angivits i förslaget till bolagsordning, beroende på att föreskrifter härom är svåra att precisera. Det anses emellertid böra vara bolaget obetaget att verkställa även kortfristiga placeringar, i den mån så erfordras för att sysselsätta det förvaltade kapitalet.

Om den säkerhet som skall ställas för bolagets lån har i förslaget till bolagsordning intagits bestämmelsen att säkerheten skall vara betryggande. Denna bestämmelse sammanfaller med motsvarande föreskrift i 56 § banklagen. Någon formell precisering av vad som skall förstås med betryggande säkerhet har inte intagits i bolagsordningen. Det skall åligga bolagets styrelse att vid prövning av kreditfråga noga undersöka inte endast den sökandes ställning utan även den erbjudna säkerhetens art och beskaffenhet. Alla på frågan inverkan omständigheter skall därvid beaktas och särskilt de, som sammanhänger med lånets långfristiga karaktär och de risker, som är förenade med utrikes affärer. Den säkerhet, som i första hand kan komma i fråga, torde enligt delegationerna vara importörens skuldförbindelse med den borgen eller de hypotek, som denne kan ställa — t. ex. pant i den levererade varan, där sådan kan åstadkommas och bedömas ha värde — garanti av utländsk centralbank, förstklassig utländsk affärsbank eller förstklassigt utländskt försäkringsföretag. I den mån den av importören erbjudna säkerheten inte anses betryggande, måste exportören ställa kompletterande säkerhet. Sådan säkerhet kan ha formen av in-teckning i fast eller lös egendom inom landet, kreditförsäkring, annan borgen eller garanti av exportkreditnämnden. Rent politiska risker bör enligt förslaget i allmänhet täckas genom exportkreditnämndens garanti.

Såsom huvudregel skall gälla att den svenske exportören skall vara personligen betalningsskyldig för lån från bolaget.

När det gäller export till industrialiserade länder, där den svenska exportnäringen sedan gammalt har väletablerade kundkontakter, torde enligt förhandlingsdelegationernas mening kravet på säkerhet för den kommersiella risken ofta kunna tillgodoses med importörens skuldförbindelse och den säkerhet, som ställts för densamma. Sålunda anses vid finansiering av export från de svenska varven fartygsinteckning — i förekommande fall med komplettering av certeparti eller annat fraktavtal — kunna utgöra godtagbar säkerhet, om importlandet är anslutet till den s. k. Brysselkonventionen eller motsvarande skydd skapats i annan ordning och belåningen begränsas till cirka 50 procent av ett försiktigt beräknat värde å fartyget.

Är det däremot fråga om export till länder, vilkas politiska utveckling på längre sikt är svårbedömbär — till dessa länder hör bland annat fler-

talet av de s. k. underutvecklade länderna — torde enligt delegationerna försäkring hos exportkreditnämnden för den politiska risken ofta utgöra ett nödvändigt element vid lösningen av säkerhetsfrågan. Självfallet utgör garanti av exportkreditnämnden för såväl den kommersiella som den politiska risken en betryggande säkerhet. Detta förhållande bör dock, menar delegationerna, inte i och för sig föranleda någon prioritering av sådana krediter. Det kommersiella risktagandet bör oavsett exportlandet i första hand bäras av exportören och dessutom av bolaget, som ju för detta ändamål arbetar med en relativt stor andel eget kapital. Delegationerna erinrar i detta sammanhang också om att de kreditbehov, som aktualiserat tillkomsten av det föreslagna institutet, i hög grad har gällt krediter vid fartygsleveranser, vilka normalt inte omfattas av dylika garantier.

Betalningsansvar av utländsk centralbank kan enligt delegationerna vara erforderligt med hänsyn till transfereringssvårigheter och andra valutahinder. Sådan borgen kan även utgöra ett led i säkerställandet från solvenssynpunkt.

Från huvudregeln att exportören skall ikläda sig personligt betalningsansvar bör enligt förslaget avsteg i vissa fall kunna accepteras. Villkoret härför skall vara att betingelserna för en säker bedömning av den politiska och kommersiella utvecklingen i köparelandet anses särskilt goda, att importören — som då inträder som direkt kredittagare hos bolaget — har en oomtvistligt god ekonomisk ställning och att den ställda säkerheten i och för sig kan bedömas ha ett fullt betryggande värde. Exempel på fall, där finansiering i denna form enligt delegationerna bör kunna godtas, är den kreditgivning, som sedan länge förekommit hos bankerna till välkända norska rederier i samband med fartygsbyggen på svenska varv.

Vidare förutsättes, att kreditgivningen normalt sker i svenska kronor och att kursrisker så långt möjligt undvikas.

Vid utlåningen skall enligt förslaget till bolagsordning ägnas särskild uppmärksamhet åt, att lånetiden inte bestämmes längre än som är förenligt med de villkor på vilka bolaget disponerar kapital för utlåningen.

Bolaget föreslås även få rätt att ställa sig som garant för lån, som bolaget självt skulle vara berättigat att bevilja. Bestämmelserna i bolagsordningen beträffande bolagets utlåning skall enligt förslaget i tillämpliga delar gälla även sådan garantiförpliktelse.

Bolagets upplåningsrätt regleras av § 18 i förslaget till bolagsordning. Bolaget äger upplåna medel eller ikläda sig garantiförpliktelser till ett belopp, som sammanlagt motsvarar högst summan av

1. bolagets kassa samt tillgodohavanden hos riksbanken, postbanken, svensk affärs- eller sparbank eller centralkassa för jordbrukskredit;
2. nio tiondelar av nominella värdet å sådana bolagets fordringar som med avseende å politiska och kommersiella risker är säkerställda av exportkreditnämndens garanti; samt

3. ett belopp motsvarande sex gånger bolagets eget kapital.

Sex-gånger-regeln har föreslagits med hänsyn till de risker som är för-

enade med utlåningens karaktär och till de normer som för närvarande reglerar upplåningsrätten i likartade institut.

Av bolaget utgivna förlagsbevis med en återstående löptid av minst två år skall vid beräkningen av bolagets upplåningsrätt inte anses som upplåning utan likställas med bolagets eget kapital till ett belopp av högst halva aktiekapitalet.

Bolaget föreslås skola stå under tillsyn av bank- och fondinspektionen. I likhet med vad som gäller för bankerna skall inspektionen förordna en revisor utöver de av bolagsstämman utsedda. Skulle styrelse eller bolagsstämman fatta beslut i strid mot lag eller bolagsordningen eller skulle eljest i fråga om bolagets ledning sådana missförhållanden uppkomma, att verksamheten kan befaras bli till skada för det allmänna, skall inspektionen göra anmälan härom hos Kungl. Maj:t.

Bland övriga bestämmelser må nämnas att till säkerhet för bolagets långfristiga upplåning de fordringsbevis jämte säkerheter, som mottagits i utlåningsrörelsen, skall pantförskrivas och överlämnas till ett av bank- och fondinspektionen förordnat ombud. Sammanlagda kapitalbeloppet av de pantsatta fordringsbevisen skall enligt förslaget vid varje tid uppgå till minst sammanlagda kapitalbeloppet av bolagets skuld på grund av nämnda upplåning.

Med hänsyn till bestämmelserna i 119 § aktiebolagslagen innehåller förslaget till bolagsordning vidare ett stadgande av innehåll att aktieägare må rösta för fulla antalet av honom ägda och företrädade aktier utan begränsning i röstetalet. För beslut om ändring av bolagsordningen eller om vinstutdelning fordras — utöver vad som enligt aktiebolagslagen kräves för beslutets giltighet — att beslutet biträdes av företrädare för flertalet aktier inom vardera serien. Yrkas olika utdelningsbelopp, skall som bolagsstämmans beslut gälla den utdelning, som vunnit största anslutningen från A-aktieägarnas sida, d. v. s. staten, eller, om den utdelning som samlat största antalet röster bland B-aktieägarna är lägre, sistnämnda utdelning. Beslut om likvidation i andra fall än då fråga är om tvångslikvidation skall anses föreligga, om beslut härom biträdes av företrädare för flertalet aktier inom endera aktieserien, varvid dock även bestämmelsen i 140 § första stycket fjärde punkten aktiebolagslagen skall iakttas. För övriga beslut å bolagsstämman krävs i regel att de biträdes av röstande, som företräder mer än två tredjedelar av aktiekapitalet.

Kungl. Maj:ts godkännande skall erfordras för ändring i bolagsordningen.

Förslaget till bolagsordning innehåller härjämte vissa bestämmelser angående hembudsskyldighet för det fall att aktie skulle övergå till någon, som inte förut är ägare av aktie i samma serie i bolaget.

Remissyttranden

Vid remissbehandlingen har samtliga hörda instanser som sin allmänna inställning tillstyrkt eller lämnat utan erinran förslaget om inrättande av ett institut för exportkrediter i huvudsaklig överensstämmelse med de av förhandlingsdelegationerna uppdragna riktlinjerna.

I ett par yttranden har eu viss tveksamhet dock framförts. *Kommerskollegium* ifrågasätter sålunda om inte de med inrättandet av kreditbolaget angivna syftemålen skulle kunna tillgodoses av redan förefintliga kreditinstitut och utan att staten direkt engagerades i verksamheten. Liknande synpunkter framföres även av *handelskammaren i Gävle*.

Patent- och registreringsverket, som granskat bolagsordningen ur aktiebolagsrättsliga synpunkter, har inte funnit något hinder mot registrering av den föreslagna firman Aktiebolaget Svensk Exportkredit. Inte heller i övrigt har ämbetsverkets granskning föranlett någon erinran.

Av de allmänna synpunkter som framförts må i övrigt följande återges. *Fullmäktige i riksbanken* tillstyrker förslaget med följande motivering.

Konkurrensen på exportmarknaderna blir allt hårdare, och det blir allt vanligare att som konkurrensmedel utnyttja förmånliga kreditvillkor. Det är därför angeläget att framhålla, att den viktigaste förutsättningen för att vår export skall kunna hävda sig är att exportindustriens produktivitetsoch kostnadsutveckling blir tillfredsställande och att de allt större krav som ställs på försäljningsansträngningarna tillgodoses. Generösa kreditvillkor utgör ingen ersättning för brister i dessa grundläggande förutsättningar för en god konkurrenskraft hos den svenska exporten. Det framlagda förslaget synes emellertid genom att fylla en lucka i kreditmarknadens organisation kunna bidra till att lösa vissa för exportnäringen speciella finansieringsproblem, främst i samband med export av fartyg eller andra större och för mera långsiktigt bruk avsedda kapitalvaror.

Motsvarande synpunkter framför även *fullmäktige i riksgäldskontoret*, som bl. a. anför.

Mot bakgrunden av att den svenska exportnäringens konkurrenskraft på de internationella marknaderna i ökande utsträckning är beroende även på förmågan att lämna relativt långfristiga krediter, finner fullmäktige det angeläget, att de kreditmarknadstekniska förutsättningarna för en sådan kreditgivning förbättras. Då det föreliggande förslaget synes väl ägnat att tillgodose angivna syfte inom ramen för full affärsmässighet och med beaktande av säkerhetskraven, vill fullmäktige för sin del tillstyrka bifall till förslaget.

Sveriges allmänna exportförening och *Sveriges industriförbund* konstaterar i sitt gemensamma yttrande att från näringslivets sida konsekvent har hävdats nödvändigheten av att svensk industri i den internationella konkurrensen kan tävla på likvärdiga villkor med industrin i länder jämförbara med Sverige. Organisationerna uttrycker sin tillfredsställelse över förslaget och fortsätter.

På det för exportindustrin centrala fält, som representeras av exportfinansieringen, torde förslaget kunna fylla ett väsentligt behov. Som framhålles i motiveringen, har den internationella konkurrensen under de senaste åren i allt större utsträckning kommit att avse även betalningsvillkoren. Kredittiderna har förlängts, och i fråga om tyngre kapitalvaror och över huvud större objekt rör man sig numera med kredittider om upp till 10 år. Detta medför uppenbarligen en stark påfrestning på de exporterande företagen i finansieringshänseende.

Kooperativa förbundet utgår vid sitt tillstyrkande av förslaget från att det föreslagna institutets verksamhet inte kommer att begränsas till varvsindustrins export till huvudsakligen industrialiserade länder. Förbundet fortsätter.

Också andra områden av vår industri, särskilt verkstadsindustrin, torde kunna draga väsentlig nytta av dess stöd, särskilt när det gäller att introducera eller främja exporten av t. ex. specialartiklar, vilka grundar sig på avancerad svensk teknik, arbetsskicklighet och noggrannhet vid utförandet. Exporten av sådana alster av precisions- och närstående industriföretag har ofta att kämpa mot den, mer eller mindre berättigade, reputation på avsättningsmarknaderna, som förvärvats genom sedan lång tid tillbaka inarbetad försäljningsapparat, intensiv reklam etc. av internationellt mera kända företag. Vid strävandena att lansera likvärdiga eller överlägsna produkter är de svenska företagen ofta hänvisade till att ta större risker än de nämnda medtävlande företagen, vilka stöder sig på en inarbetad och känd kundkrets.

Sveriges hantverks- och industriorganisation understryker, att även de mindre företagen har starkt intresse av att ett institut för exportfinansiering kommer till stånd. Organisationen anför.

Företagen inom vår sektor arbetar till övervägande del för den svenska hemmamarknaden. Under senare år har emellertid ett växande antal företagare sökt sig ut på exportmarknaden. Det rör sig härvidlag i regel om export av konsumentvaror, lättare halvfabrikat, verktyg och maskiner med kortfristig kreditgivning från exportörens sida, vilket icke nödvändiggör sådan exportfinansiering som förslaget avser att tillgodose. Utvecklingen mot vidgad marknad och ökad export medför emellertid i många branscher en strukturförändring genom krav på ökad specialisering och längre serier. Kvalificerade småindustrier torde också alltmer kunna inrikta sig på sådana exportuppdrag, för vilka längre finansieringsterminer förutsättes av beställaren. Det bör samtidigt framhållas, att svensk småindustri gör en väsentlig indirekt exportinsats genom underleveranser till svenska exportindustrier.

Beträffande aktiekapitalet meddelar *Svenska bankföreningen*, att de till föreningen anslutna bankerna förklarar sig beredda att teckna aktier i bolaget till ett sammanlagt belopp av 50 milj. kr. *Bank- och fondinspektionen* tillstyrker, att vederbörande banker erhåller tillstånd att förvärva och inneha aktier i bolaget jämte förlagsbevis, som må komma att utfärdas av bolaget. Inspektionen har inte heller någon erinran mot att bolaget meddelas dispens från bestämmelserna om avsättning till skuldfogderfond.

Vad beträffar lånens löptid föreslår *Svensk industriförening*, att

denna tid utsträckes till högst 15 år med hänsyn till de på grund av den hårdnande internationella konkurrensen alltmera utsträckta kredittiderna.

Exportkreditnämnden framhåller, att den vid sin garantigivning tillämpar den av Bern-Unionens medlemmar antagna principen att inte medge garanti i fall, där kredittiden överstiger fem år eller i fråga om lättare kapitalvaror tre år. Nämnden anför vidare.

Från denna princip har nämnden hittills gjort undantag endast i fall, som hänfört sig till det med chilenska regeringen träffade avtalet om statliga garantier för underlättande av långfristiga exportkrediter för vissa leveranser i samband med återuppbyggnadsarbetet efter naturkatastrofen i Chile. I den mån av bolaget lämnade lån skulle avse affärer, där kredittiden överstiger vad nämnden f. n. kan godtaga — eller där betalningsvillkoren eljest av nämnden finnes oacceptabla — föreligger sålunda icke möjlighet att erhålla den säkerhet som nämndens garanti skulle innebära. De förutsatta kredittidernas längd kan följaktligen komma att utgöra hinder för försäkring hos nämnden. Nämnden anser sig även i fall där lån hos bolaget ifrågasättes endast böra lämna garanti i den omfattning och på de villkor som nämnden nu tillämpar eller vid ändrade förhållanden kan komma att tillämpa.

Sveriges varvsindustriförening förutsätter, att sådan förändring i exportkreditnämndens praxis kommer till stånd att även en av nämnden ställd exportkreditgaranti i samband med fartygskredit kommer att kunna gälla under högst tio år.

I anslutning till vad förhandlingsdelegationerna anført om säkerheterna för det nya institutets utlåning har vissa synpunkter framförts.

Sålunda finner *fullmäktige i riksbanken* det väl motiverat, att institutets styrelse ges möjlighet att fritt pröva säkerheterna vid kreditgivningen. Fullmäktige framhåller dock att det måste observeras, att exportkreditnämndens garanti i allmänhet inte fullständigt täcker riskerna för den av institutet utlämnade krediten och att förekomsten av en garanti därför inte kan befria institutets styrelse från skyldigheten att omsorgsfullt bedöma säkerhetsfrågan.

Säkerheterna, som skall ställas för bolagets lån, bör enligt *Svensk industriförening* självfallet vara betryggande och bör bedömas i bankmässig — affärsmässig ordning. Föreningen anser dock, att bolaget vid bedömandet av ställda säkerheter bör söka sig fram till så liberal bedömning som möjligt inom ramen för nyssnämnda krav och inte förfalla till en stelbent formalistisk prövning.

Vad beträffar frågan om de säkerheter, som varven och dess utländska kunder avses böra prestera hos bolaget, anför *Sveriges varvsindustriförening* följande.

Varven skulle föredraga att belåningsgränsen icke sättes som i riktlinjerna till cirka 50 procent av ett beräknat fartygsvärde utan att lånets storlek städse får bli en förhandlingsfråga, där de presterade säkerhetsformerna får bedömas för sig. Dessutom vill varven erinra om att enligt vid årsskiftet 1961/62 föreliggande fartygsbeställningar från utlandet endast Norge och Danmark återfinnas bland Brysselkonventionens länder som beställarland.

Att därför taga Brysselkonventionen såsom utgångspunkt för ett godtagande av fartygsinteckningen såsom säkerhet anser varven vara otillfredställe. Som fartygsbeställarland i förhållande till Sverige fanns vid sagda årsskifte tio länder, av vilka sålunda endast två voro anslutna till Brysselkonventionen. Varven hålla nämligen också före att fartygsinteckningen som säkerhet är av större värde än som hitintills allmänt velat medgivnas inom landet.

Föreningen anser det vidare synnerligen önskvärt att — i den mån exportkreditgaranti är erforderlig för finansiering av en fartygsbeställning — exportkreditnämndens premiesättning modifieras, och att nämnden i mesta möjliga mån söker ta hänsyn till att de säkerheter som ställts för ett lån hos bolaget föregåtts av en kreditbedömning redan hos bolaget.

Kooperativa förbundet finner kombinationen med exportkreditgarantier från exportkreditnämnden vid uppställande av kravet på betryggande säkerhet för institutets kreditgivning vara synnerligen ändamålsenlig för att främja vår industriella export också på hittills relativt obearbetade marknader.

Angående den närmare innebörden av den säkerhet, som exportkreditgaranti skulle utgöra, framhåller *exportkreditnämnden*, att även om nämndens garantier täcker alla väsentliga risker, det dock kan tänkas förekomma vissa risker som inte omfattas av garantierna. Dessa kan därför inte sägas under alla förhållanden utgöra betryggande säkerhet för bolaget. Nämnden fortsätter.

Vidare må erinras att på bolaget kan överlätas endast garantitagarens rätt under garantien, vilket innebär bl. a. att om garantitagaren icke iakttagit vad honom åligger enligt garantien och denna sålunda helt eller delvis förklaras ogiltig, bolagets rätt till skadereglering på motsvarande sätt minskas. Det bör här också understrykas att nämnden vid de garantier varom här är fråga icke täcker förlust på grund av exportörens insolvens eller dennes bristande fullgörande av köpeavtalet.

Med anledning av vad som ifrågasättes beträffande möjligheten att befria exportören från personligt betalningsansvar vill nämnden erinra om att exportkreditgaranti endast kan beviljas i Sverige verksam företagare. I fall där bolaget skulle lämna lån till utländsk köpare, kan sålunda exportkreditgaranti icke erhållas.

När det gäller export till de s. k. underutvecklade länderna anser LO det vara av behovet påkallat, att garantiformer med subventionselement, t. ex. låg självrisk och/eller nedsatta premier kan erhållas. Bestämmelser härom kunde enligt organisationen införas i tilläggsstadganden, varjämte en medelsram, förslagsvis på något tiotal milj. kr., speciellt skulle anvisas för detta ändamål. LO förordar även att nämnden för internationellt bistånd beredes tillfälle till representation bland de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna. LO anser det angeläget att bolagets medel i övrigt utlånas på helt affärsmässiga villkor.

Handelskammaren i Gävle framhåller, att tillkomsten av det nya institutet torde komma att stimulera exportföretagen till ökad försäljning till utvecklingsländerna. Liknande synpunkter framföres även av *Skånes han-*

delskammare, som för sin del ser exportkrediterna som i viss mån ett led i hjälpen till dessa länder.

Bolagets upplåningsrätt har närmare behandlats i några remissyttranden.

Sålunda utgår *Skånes handelskammare* ifrån att efter hand en vidgning av upplåningsrätten måste komma till stånd, framför allt med hänsyn till de betydande lånebehov som föreligger enbart inom varvsindustrin. *LO* finner upplåningsstadgandena tillfyllest men förutsätter, att en ökad kreditkapacitet skall kunna erhållas relativt snabbt genom utökning av aktiekapitalet.

Sveriges varvsindustriförening anser, att den del av bolagets upplåning, som för varvens del i första hand skulle kunna komma att tas i anspråk, nämligen ett belopp motsvarande sex gånger bolagets eget kapital eller till en början ca 600 milj. kr., inte i och för sig är tillräcklig. Enligt föreningen torde enbart för varvens del ett behov av exportkrediter på ca en miljard kr. kunna komma att föreligga. Låneanspråk av denna omfattning torde dock endast komma att ställas under förutsättning att ränteläget blir godtagbart. Ur de exporterande varvens synpunkt är det angeläget, att räntan inte överstiger den som gäller för lån hos Svensk fartygskredit AB, d. v. s. för närvarande 6,75 procent. Möjligheterna att hålla räntekostnaderna nere synes föreningen kunna ligga i åtgärder som en strikt bevakning av förvaltningskostnadernas omfattning och en eventuell ökning av bolagets eget kapital, för vilket senare enligt föreningen en lägre utdelningsnivå än upplåningsräntans storlek kan tänkas. Den andra delen av bolagets upplåning synes för varvens del vara av mindre intresse, då i detta fall tillkommer en premie till exportkreditnämnden. De krediter för varvens del, där fråga kan bli om exportkreditgaranti, torde huvudsakligen utgöras av lån i samband med eventuell fartygsbeställning från utvecklingsländer. Den härvid föreslagna kapitalramen finner föreningen vara fullt tillfredsställande. Vidare förutsätter föreningen att formellt hinder inte skall föreligga för även andra beställare än enbart norska att inträda som direkta låntagare hos bolaget. Därjämte förutsätter föreningen, att bolaget om så skulle anses lämpligt ur ränte- och andra synpunkter skall kunna upplåna medel även i utlandet.

Betydelsen av att bolagets upplåningsmöjligheter inte begränsas till den svenska kapitalmarknaden har understrukits även av *Sveriges allmänna exportförening* och *Sveriges industriförbund*.

Utformningen av bolagets kommande obligationslån och beskaffenheten av för dem lämnade säkerheter måste enligt *Svenska försäkringsbolags riksförbund* bli avgörande för frågan huruvida dessa obligationer kommer att bedömas som lämpliga placeringsobjekt för försäkringsbolagen. Denna fråga har ägnats särskild uppmärksamhet av *försäkringsinspektionen*, som finner att bolagets obligationer och reverser, såvitt nu kan bedömas, bör kunna användas för redovisning av försäkringsfond i livförsäkring m. m. Inspektionen utgår därvid från att de riktlinjer för kraven på säkerhet, som anges i förslaget, blir vägledande för bolagets långivning.

Styrelserna för allmänna pensionsfonden framhåller, att då bolaget skall verkställa upplåning av mycket betydande belopp till en för svensk obligationsmarknad ovanligt kort löptid — det med all sannolikhet torde bli nödvändigt att göra rätt betydande avsteg från nu gällande principer om största möjliga kongruens beträffande löptiden för institutets upp- och utlåning. En mera kortfristig upplåning än den på svensk kapitalmarknad vanligen förekommande torde enligt styrelserna komma att utgöra en hämsko på institutets verksamhet. Frågan om institutets kapitalanskaffning borde därför enligt styrelsernas mening bli föremål för ytterligare överväganden.

Även *kommerskollegium* och *handelskammaren i Gävle* finner att frågan om institutets kreditförmåga bör upptas till förnyad prövning. Denna bör dock ske först sedan verksamheten pågått en tid, så att tillräckliga erfarenheter vunnits.

Rörande tillsynen hänvisar *bank- och fondinspektionen* till ett av inspektionen framlagt förslag om lagstiftning i syfte att utsträcka tillämpningsområdet för lagen om hypoteksaktiebolag att omfatta alla bolag, som har till ändamål att bedriva lånerörelse och att genom utgivande av obligationer eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar upplåna för verksamheten erforderliga medel men som inte bedriver bankrörelse. Om denna lagstiftning genomföres, kan tillsynsbestämmelserna i § 25 i förslaget till bolagsordning utgå.

Från flera håll har önskemål framförts om att möjlighet beredes de enskilda företagen att erhålla förhandsbesked från institutet rörande möjligheterna att få exportkredit. *Sveriges allmänna exportförening* och *Sveriges industriförbund* framhåller sålunda att utsikterna att erhålla kredit många gånger är av avgörande betydelse redan i det förberedande skedet av en affärsförhandling. Enligt *Skånes handelskammare* bör förhandsbesked inte förknippas med skyldighet för låntagaren att erlægga s. k. beredskapsprovision. *Sveriges varvsindustriförening* anför i denna fråga följande.

Varvsindustriföreningen har tidigare under hand framhållit nödvändigheten av att ett bolag som det föreslagna skall ha möjlighet att lämna bindande förhandsbesked om lån. Motsvarande institution i Danmark — Danmarks Skibskreditfond — kan lämna dylikt förhandsbesked, vilket av föreningen åberopas som ett argument för sin begäran. Då låneinstitutet föreslås skola tillskapas i bolagsform ifrågasätter föreningen om det icke är nödvändigt att i bolagsordningen införa möjligheten att lämna bindande förhandsbesked. Skulle en regel om förhandsbesked icke komma att föreligga skulle det föreslagna bolaget mista en stor del av sitt intresse för varvsindustrin, då varven redan under pågående förhandlingar om beställning måste kunna lämna en utfästelse om att kredit kan ordnas efter bestämda riktlinjer.

Beträffande övriga synpunkter må nämnas, att *Svensk industriförening* i sitt yttrande berör lydelsen av § 16 i bolagsordningen, där föreningen är angelägen om ett förtydligande. Föreningen har verkat för att stimulera småindustriföretag i vissa branscher till intresse för export. Den effektivaste exportformen för dessa företag har visat sig vara gruppssamar-

betets. Dessa exportgrupper beräknas på allvar börja expandera om Sverige på något sätt blir medlem av den europeiska stormarknaden. Skulle § 16 i bolagsordningen hindra utlämnande av lån till sådana exportgrupper föreslår föreningen en ändring som möjliggör dylik långivning.

Departementschefen

Konkurrensen på utlandsmarknaderna har under senare år kommit att gälla inte endast priser, kvalitet och leveranstider utan i ökad utsträckning även betalningsvillkoren. Kredittiderna har därigenom kommit att förlängas. Detta ställer avsevärda krav på exportföretagens finansiella resurser, och möjligheterna för säljaren att lämna kredit har kommit att spela allt större roll vid exportaffärerna. De nu angivna förhållandena medverkade till den betydande utökning av maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit, som beslöts av föregående års riksdag.

Mot bakgrunden av de omständigheter som nu nämnts är det angeläget att skapa de institutionella förutsättningarna för att lösa exportnäringens finansieringsproblem. Den lagstiftning som reglerar de svenska affärsbankerna ger i detta fall inte möjligheter till bundna krediter av erforderlig längd. Dessa förhållanden har aktualiserat frågan om en utbyggnad av kreditväsendet för att tillgodose de nu framträdande kreditbehoven. Kungl. Maj:t bemyndigade mig därför i november 1961 att tillkalla en särskild förhandlingsdelegation för att med företrädare för de svenska affärsbankerna diskutera möjligheterna av att inrätta ett institut för exportkrediter. I en gemensam skrivelse har den statliga förhandlingsdelegationen och den av affärsbankerna utsedda förhandlingsdelegationen redovisat resultatet av sina överläggningar.

Förhandlingsdelegationerna föreslår, att staten och de till Svenska bankföreningen anslutna affärsbankerna skall träffa avtal om att inrätta ett särskilt kreditinstitut för ändamålet. Institutet föreslås skola organiseras som aktiebolag och få firmanamnet Aktiebolaget Svensk Exportkredit. I detta bolag skulle staten och affärsbankerna inträda som delägare med hälften av aktiekapitalet vardera. Utredningens förslag har allmänt tillstyrkts av de hörda remissinstanserna, och jag finner för min del angeläget, att ett dylikt exportkreditinstitut inrättas.

Enligt delegationernas förslag skulle bolagets ändamål vara att genom utlämnande av lån medverka vid finansieringen av svensk export av varor och tjänster. Verksamheten avses skola bedrivas efter affärsmässiga linjer, och medel för låneverksamheten skulle bolaget erhålla genom egen upplåning. Mot denna upplåggning av institutets rörelse har inga erinringar gjorts vid remissbehandlingen, och jag ansluter mig härutinnan till delegationernas förslag.

Bolagets aktiekapital har av delegationerna ansetts höra bestämmas till

lägst 100 och högst 300 milj. kr. Tills vidare skulle detsamma utgöra 100 milj. kr. Detta belopp synes lämpligt, och jag kan därför tillstyrka att bolaget ges ett aktiekapital av denna storlek. Av beloppet skulle staten således tillskjuta 50 milj. kr. och bankerna 50 milj. kr. Såsom framgått av min redogörelse för de avgivna remissyttrandena har de till bankföreningen anslutna affärsbankerna förklarat sig beredda att teckna aktier i bolaget till nämnda belopp. Jag utgår från att bolaget, såsom delegationerna förutsatt, sedermera kommer att meddelas dispens från aktiebolagslagens bestämmelser om avsättning till skuldregleringsfond.

När det gäller bolagets utlåningsverksamhet har i förslaget till bolagsordning intagits en bestämmelse om att för lån från bolaget skall vara ställd betryggande säkerhet. Någon närmare precisering av vad som skall förstås härmed har delegationerna inte ansett erforderlig, utan det har förutsatts, att bolagets styrelse skall få bedöma säkerhetskravet i de individuella fallen. Delegationerna har närmare diskuterat vilka former av säkerheter som med den angivna formuleringen i praktiken kan komma att ställas. I första hand torde enligt delegationerna som säkerhet komma i fråga importörens skuldförbindelse med den borgen och de hypotek denne kan ställa, vidare garanti av utländsk centralbank, förstklassig utländsk affärsbank eller förstklassigt utländskt försäkringsföretag. I den mån den av importören ställda säkerheten inte skulle kunna anses betryggande, förutsättes att exportören ställer kompletterande säkerhet. Rent politiska risker vid exportaffärer bör enligt förslaget i allmänhet täckas genom exportkreditnämndens garanti.

Såsom delegationerna framhållit, är prövningen av säkerheterna särskilt angelägen, då det här gäller en förhållandevis långfristig kreditgivning, och med hänsyn till de risker som är förenade med utrikes affärer. De riktlinjer för säkerhetsbedömningen som uppdragits i delegationernas förslag kan jag i huvudsak ansluta mig till. Med hänsyn till de skiftande former av säkerheter som kan komma att ställas anser jag i likhet med delegationerna, att någon närmare precisering av säkerhetskravet inte är erforderlig eller önskvärd. I anslutning till vad exportkreditnämnden anfört rörande omfattningen av nämndens garantier vill jag understryka, att den omständigheten att nämndens garanti erhålles självfallet inte befriar bolaget från att noggrant pröva de kommersiella riskerna med kreditgivningen.

Beträffande löptiden för lånen från bolaget har delegationerna föreslagit att denna skulle få bestämmas till högst tio år. Mot denna bestämning av lånetiden har inga erinringar riktats vid remissbehandlingen utom i ett fall, där en löptid av maximalt 15 år föreslagits. Självfallet måste lånetiderna bedömas efter förhållandena i de enskilda fallen med avseende på bl. a. de tillgängliga säkerheterna. Jag finner för min del den av delegationerna föreslagna tiden av högst tio år lämpligt avvägd med hänsyn till det behov som i praktiken torde komma att föreligga. Såsom exportkreditnämnden framhållit har för de garantier som nämnden lämnat som regel gällt en garanti-tid av högst fem år eller i fråga om lättare kapitalvaror tre år. Den omständigheten att tio år föreslås som maximal löptid för lånen från det nya insti-

tutet, innebär givetvis inte att löptiden för exportkreditgarantierna skulle behöva anpassas härefter. Utformningen av dessa garantier bestämes av andra överväganden än de som är vägledande vid fastställandet av ramen för exportkreditinstitutets verksamhet.

Jag vill i detta sammanhang med anledning av vad som vid remissbehandlingen anförts om export till u-länderna erinra om att Kungl. Maj:t tidigare beslutat förelägga riksdagen proposition angående svenskt utvecklingsbistånd. Därvid har bl. a. framlagts förslag om särskild garantigivning för export, som är speciellt angelägen ur utvecklingsbiståndets synpunkt.

Upplåningsrätten för bolaget har i delegationernas förslag utformats så, att bolaget skulle äga upplåna medel eller ikläda sig garantiförpliktelser motsvarande det sammanlagda beloppet av dels bolagets kassa och vissa banktillgodohavanden, dels 90 procent av det nominella värdet av sådana bolagets fordringar som med avseende på politiska och kommersiella risker är säkerställda av exportkreditnämndens garanti, dels ock ett belopp motsvarande sex gånger bolagets eget kapital. Detta skulle i första hand innebära en utlåningsvolym av 700 milj. kr., då även det egna kapitalet står till förfogande för långivningen, samt därutöver 90 procent av det belopp som svarar mot exportkreditnämndens kreditgarantier. Farhågor har uttryckts för att denna utlåningskapacitet inte skulle bli tillräcklig. Enligt min mening bör dock den angivna kapaciteten åtminstone tills vidare kunna godtas i avvaktan på närmare erfarenheter av låneverksamheten och även med hänsyn till det sannolika utrymmet på kapitalmarknaden för institutets egen upplåning.

När det gäller institutets organisation har delegationerna föreslagit, att bolagets styrelse skall bestå av nio ledamöter med lika många suppleanter. Härav skulle staten utse fyra ledamöter och lika många suppleanter, medan bankerna skulle utse fem ledamöter och fem suppleanter. I förslaget till avtal mellan staten och bankerna har i detta sammanhang intagits en bestämmelse att en ledamot och en suppleant från bankerna skulle väljas efter förslag av styrelsen för Sveriges kreditbank. Med hänsyn härtill och till att Kungl. Maj:t skall utse styrelsens ordförande finner jag delegationernas förslag rörande styrelsens sammansättning vara väl avvägt, och jag ansluter mig således till detsamma.

Vad delegationerna föreslagit i fråga om tillsyn samt bolagsordningen i övrigt har inte föranlett några erinringar vid remissbehandlingen. Jag biträder förslagen i dessa delar.

Slutligen torde jag få beröra det av några remissinstanser framförda önskemålet om bindande förhandsbesked vid bolagets långivning. Jag har full förståelse för dessa synpunkter. Några föreskrifter härom synes dock knappast kunna uppställas, utan det torde få ankomma på bolagets styrelse att bedöma hur denna fråga lämpligen bör praktiskt kunna lösas inom ramen för de föreskrifter som gäller för utlåningsverksamheten.

Förhandlingsdelegationernas förslag till avtal och bolagsordning med vis-a av mig gjorda ändringar av redaktionell innebörd torde såsom bilagor (*Bilagorna A och B*) få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal om inrättande av ett institut för exportkrediter i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående angivna grunder;

b) till *Teckning av aktier i ett institut för exportkrediter* å kapitalbudgeten under fonden för statens aktier för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Olof Norén

Förslag

till

Avtal

Mellan svenska staten och undertecknade bankaktiebolag, nedan gemensamt kallade bankerna, har denna dag följande avtal träffats.

§ 1.

Staten och bankerna låta ombesörja bildandet av ett aktiebolag under namnet Aktiebolaget Svensk Exportkredit, för vilket skall gälla bolagsordning av den lydelse som angivits i bilaga till detta avtal.

§ 2.

Enligt bolagsordningen skola bolagets aktier vara fördelade i två serier, betecknade respektive A och B. Vardera serien skall vid bolagets bildande omfatta aktier till ett sammanlagt belopp av nominellt femtio miljoner kronor.

Aktierna av serien A skola tecknas av staten. Aktierna av serien B skola tecknas av bankerna enligt följande fördelning:

<i>Bank</i>	<i>Antal aktier</i>	<i>Sammanlagt nominellt belopp</i>
-------------	---------------------	------------------------------------

Aktier av serien A må endast tillhöra staten och aktier av serien B endast svenska bankaktiebolag; allt med de undantag som föränledas av § 24 i bolagsordningen. Parterna förbinda sig att icke verkställa överlåtelse i strid härmed.

§ 3.

Av de styrelseledamöter och suppleanter som enligt § 6 i bolagsordningen skola utses av B-aktieägarna skall en ledamot och en suppleant väljas efter förslag av Sveriges Kreditbanks styrelse.

§ 4.

Bestämmelserna i § 24 i bolagsordningen skola tillämpas jämväl för det fall att B-aktie övergår till någon, som förut är B-aktieägare; dock att i sådant fall hembud skall ske endast till övriga B-aktieägare.

§ 5.

Skulle företrädare för flertalet aktier inom endera aktieserien påfordra att bolaget skall träda i likvidation, skola parterna å bolagsstämma biträda beslut därom.

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar, av vilka staten tagit ett och bankerna ett.

Förslag
till
Bolagsordning
för
Aktiebolaget Svensk Exportkredit

§ 1.

Bolagets firma är Aktiebolaget Svensk Exportkredit.

§ 2.

Bolaget skall ha till föremål för sin verksamhet *dels* att medverka vid finansieringen av svensk export av varor eller tjänster genom utlämnande av lån, *dels* att genom egen upplåning anskaffa medel för finansieringsverksamheten.

Bolaget skall jämväl äga ikläda sig garanti för sådana lån, som bolaget enligt bestämmelserna i föregående stycke skulle äga självt bevilja.

§ 3.

Bolagets aktiekapital skall utgöra lägst etthundra miljoner och högst trehundra miljoner kronor.

Aktierna skola vara fördelade i två serier, betecknade respektive A och B, vilka skola omfatta lika många aktier.

Alla aktier skola medföra samma rätt, dock med iakttagande av bestämmelserna i denna bolagsordning.

§ 4.

Aktie skall lyda å 1 000 kronor.

§ 5.

Styrelsen skall ha sitt säte i Stockholm.

§ 6.

Styrelsen skall bestå av nio ledamöter med nio suppleanter. A-aktieägarna utse fyra styrelseledamöter och fyra suppleanter. B-aktieägarna utse fem styrelseledamöter och fem suppleanter. Styrelseledamöterna och suppleanterna väljas årligen å ordinarie bolagsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie bolagsstämma hållits. Kungl. Maj:t förordnar en av styrelsens ledamöter att vara dess ordförande. Styrelsens vice ordförande skall väljas av de styrelseledamöter, som utsetts av B-aktieägarna.

§ 7.

Såsom styrelsens beslut i frågor rörande upp- och utlåning samt om anställande av verkställande direktör och vice verkställande direktör skall gälla den mening, varom sju av styrelsens ledamöter förena sig.

§ 8.

Bolagets firma skall tecknas av minst två personer i förening. Firmatecknare må av styrelsen utses såväl inom som utom denna.

§ 9.

För granskning av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt bolagets räkenskaper utses årligen å ordinarie bolagsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie bolagsstämma hållits två revisorer jämte två suppleanter, av vilka en revisor jämte suppleant för denne utses av A-aktieägarna samt en revisor jämte suppleant för denne utses av B-aktieägarna. Den av B-aktieägarna utsedda revisorn liksom suppleanten för denne skall vara auktoriserad revisor.

Därutöver skall av bank- och fondinspektionen för enahanda tid utses en revisor att jämte de å bolagsstämma valda revisorerna delta i granskningen.

§ 10.

Ordinarie bolagsstämma hålles i Stockholm en gång årligen under maj eller juni månad.

§ 11.

Vid ordinarie bolagsstämma skola följande ärenden förekomma:

- 1) val av ordförande vid stämman;
- 2) justering av röstlängden;
- 3) val av en eller två justeringsmän;
- 4) fråga om stämman blivit behörigen sammankallad;
- 5) föredragning av förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen;
- 6) ärenden vilka enligt 126 § lagen den 14 september 1944 om aktiebolag skola förekomma å stämman;
- 7) fastställande av arvoden åt styrelseledamöter och revisorer;
- 8) val av ordinarie styrelseledamöter och styrelsesuppleanter;
- 9) val av revisorer och revisorssuppleanter;
- 10) övriga ärenden, vilka i behörig ordning hänskjutits till stämman.

§ 12.

Vid bolagsstämma äger envar röstberättigad rösta för fulla antalet av honom ägda och företrädda aktier utan begränsning i röstetalet. Vid omröstning å stämma skall gälla att för beslut om ändring i denna bolagsordning eller om vinstutdelning skall — utöver vad enligt lagen om aktiebolag kräves för beslutets giltighet — fordras, att beslutet biträdes av företrädare för flertalet aktier inom vardera aktieserien. Skulle yrkande framkomma om olika utdelningsbelopp, skall såsom stämmans beslut gälla att den utdelning lämnas, som vunnit anslutning från flertalet företrädda A-aktier, eller den utdelning som samlat det största antalet röster från företrädda B-aktier, om sistnämnda utdelning är lägre.

Beslut om att bolaget skall träda i likvidation, i andra fall än då bolaget enligt lag har att träda i likvidation, skall — dock med iakttagande jämväl av bestämmelsen i 140 § första stycket fjärde punkten i lagen om aktiebolag — anses föreligga, om sådant beslut biträts av företrädare för flertalet aktier inom endera aktieserien.

Ordförande å bolagsstämma väljes varannan gång av A-aktieägarna och varannan gång av B-aktieägarna.

Övriga beslut å bolagsstämma — fränsett beslut i fråga om utseende av revisor, som avses i 109 § lagen om aktiebolag, eller angående bolagets trädande i likvidation om skyldighet därtill enligt lag uppkommit — vare ej giltiga med mindre de biträts av företrädare för mer än två tredjedelar av aktiekapitalet. Uppställer lagen om aktiebolag strängare villkor för besluts giltighet, skall jämväl detta iakttagas.

§ 13.

Beslut om ändring i bolagsordningen är icke giltigt med mindre det blivit av Kungl. Maj:t godkänt.

§ 14.

Lån från bolaget skall lämnas på bestämd tid, högst tio år, styrelsen dock obetaget att i särskilda fall medgiva låntagaren att helt eller delvis återbetala lånet före förfallodagen. Överstiger lånetiden ett år, skall låntagaren i regel vara ålagd skyldighet att gälda lånet genom avbetalningar enligt fastställd plan.

§ 15.

För lån från bolaget skall vara ställd betryggande säkerhet.

§ 16.

Bolaget skall ägna särskild uppmärksamhet däråt, att icke åt samma eler med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap förbundna låntagare beviljas lån i sådan omfattning att därav kan uppkomma fara för bolagets säkerhet. Med lån skall härvid jämföras borgen och annan garantiförpliktelse till bolaget ävensom av bolaget ingången garantiförpliktelse för låntagare.

§ 17.

Till säkerhet för sådan bolagets egen upplåning — bortsett från förlagslån — som avtalats på längre tid än sex månader skola pantförskrivnas i utlåningsrörelsen mottagna fordringsbevis med för dessa enligt § 15 ställd säkerhet. Sammanlagda kapitalbeloppet av sålunda pantsatta fordringsbevis skall vid varje tid uppgå till minst sammanlagda kapitalbeloppet av bolagets utestående skuld på grund av nyssnämnda upplåning. I panten ingående fordringsbevis må interimistiskt utbytas mot tillgodohavande hos eller garanti av svenskt bankaktiebolag ä motsvarande belopp.

Fordringsbevisen jämte säkerheter skola överlämnas till ett av bank- och fondinspektionen förordnat ombud, som skall omhänderha handlingarna för panthavarnas räkning i enlighet med de närmare föreskrifter som må av inspektionen meddelas. Ombudet skall ha tillgång till bolagets räkenskaper och andra handlingar samt äga att av bolagets styrelse, verkställande direktör och revisorer erhålla de upplysningar, som för uppdragets fullgörande äro erforderliga.

Av bolaget utfärdade men icke utelöpande obligationer och blanketter till obligationer skola förvaras på samma sätt som i nästföregående stycke angivits.

Av bolaget utgiven revers, för vilken pant ställts enligt denna paragraf, skall förses med bevis därom av det i andra stycket omförmälda ombudet.

§ 18.

Bolaget må upplåna medel eller ikläda sig garantiförpliktelser till ett sammanlagt belopp motsvarande högst summan av

1) bolagets kassa samt tillgodohavanden, innestående hos riksbanken, postbanken, svenskt bankaktiebolag, sparbänk eller centralkassa för jordbrukskredit;

2) nio tiondelar av nominella värdet å sådana bolagets fordringar som med avseende å politiska och kommersiella risker äro säkerställda av exportkreditnämndens garanti; samt

3) ett belopp motsvarande sex gånger bolagets eget kapital.

Med bolagets eget kapital avses i denna bolagsordning summan av aktiekapital, lagstadgade fonder och balanserade vinstmedel enligt senast fastställda balansräkning. Därjämte skall vid tillämpningen av bestämmelserna i denna paragraf gälla, att bolagets skuld på grund av utgivna förlagsbevis — i den mån betalning för dem icke kan av långivaren krävas förrän tidigast efter två år — icke skall anses såsom upplåning utan till ett belopp, motsvarande förlagsbevisens nominella värde, dock högst hälften av bolagets aktiekapital, likställas med bolagets eget kapital.

§ 19.

Vid bolagets utlåning skall särskild uppmärksamhet ägnas däråt, att lånetiden icke bestämmes längre än som är förenligt med de villkor på vilka bolaget disponerar för utlåningen avsett kapital.

§ 20.

Har bolaget övertagit egendom till skyddande av fordran, skall egendomen åter avyttras så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan äga rum utan förlust för bolaget.

§ 21.

Vad i denna bolagsordning stadgas angående lån skall även i andra hänseenden än som avses i § 16 i tillämpliga delar gälla garantiförpliktelse, som bolaget ikläder sig.

§ 22.

Meddelanden till aktieägarna skola ske genom rekommenderade brev, kallelse till bolagsstämma senast två veckor före ordinarie och senast en vecka före extra stämma.

§ 23.

Bolagets aktier må ej genom teckning eller överlåtelse förvärvas av utländsk medborgare, samfällighet eller stiftelse, av svenskt handelsbolag, vari finnes utländsk bolagsman, av svensk ekonomisk förening, av svenskt aktiebolag, vars aktiebrev må ställas till innehavaren, eller av annat svenskt aktiebolag, i vars bolagsordning ej intagits förbehåll, som omförmåles i 2 § lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag, dock att utan hinder av förbehållet bolagets aktier må förvärvas av svenskt bolag eller svensk förening, som avses i 18 § nämnda lag.

§ 24.

Har aktie övergått till någon, som icke förut är ägare av aktie av samma serie i bolaget, skall aktien ofördröjligen hembjudas övriga aktieägare till inlösen genom skriftlig anmälan hos bolagets styrelse. Åtkomsten av aktien skall därvid styrkas.

När aktie sålunda hembjudits, skall styrelsen eller verkställande direktören därom genast underrätta bolagets aktieägare på sätt om meddelanden till aktieägarna är föreskrivet med anmodan till den, som önskar begagna sig av lösningsrätten, att skriftligen anmäla sig hos styrelsen inom en månad, räknat från den dag anmälan om hembudet inkom till styrelsen. Underrättelsen skall innehålla uppgift om den dag anmälan inkommit till styrelsen.

Anmäla sig flera vilja lösa hembjuden aktie, skall A-aktieägare äga före-

träde att lösa hembjuden A-aktie och B-aktieägare företräde att lösa hembjuden B-aktie. Emellan innehavare av aktier av samma serie skall företrädesrätten bestämmas genom lottning, verkställd genom notarius publicus, dock att, därest samtidigt flera aktier hembjudas, aktierna först så långt ske kan skola fördelas bland dem som vilja lösa i förhållande till deras innehav av aktier i bolaget av samma serie som dem, vilka hembjudits. Därest ej inom stadgad tid någon aktieägare anmäler sig vilja lösa hembjuden aktie eller aktien ej inom stadgad tid inlöses, äger den som gjort hembudet bliva för aktien registrerad.

Lösenbeloppet för aktie, som hembjudits, skall utgöra aktiens verkliga värde, vilket i brist på åsämjande skall slutligt bestämmas av en nämnd av tre skiljemän, varav de tvistande utse vardera en och de sålunda utsedda välja den tredje, som skall vara ordförande i nämnden. Finnes i en tvist flera parter å samma sida och kunna de ej enas om valet av sin skiljeman, skall denne utses av överståthållarämbetet i Stockholm. Detsamma skall gälla därest av parterna utsedda skiljemän ej kunna enas om valet av ordförande i skiljenämnden.

Lösen för aktie skall erläggas senast 20 dagar efter lösenbeloppets fastställande.

§ 25.

Bolaget skall stå under tillsyn av bank- och fondinspektionen.

Det åligger bolagets styrelse,

att när som helst för den befattningshavare hos bank- och fondinspektionen, som enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser har att i sådant avseende företräda inspektionen, samt för den särskilda undersökning Kungl. Maj:t kan finna för gott anställa, hålla bolagets kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning; samt

att jämväl i övrigt meddela inspektionen eller sådan befattningshavare därstädes, som ovan sagts, alla de upplysningar rörande bolaget, som av dem äskas.

Har styrelse eller bolagsstämma fattat beslut, vilket står i strid med lag eller denna bolagsordning, eller yppa sig eljest i fråga om bolagets ledning sådana missförhållanden, att verksamheten kan befaras bliva till skada för det allmänna, skall inspektionen därom göra anmälan till Kungl. Maj:t.

§ 26.

Det åligger bolaget att till revisor och ombud, som förordnas enligt § 9 eller § 17, utgiva ersättning med belopp, som bank- och fondinspektionen bestämmer.